

τῇ ἐκκλησίᾳ κἀν τούτῳ τῷ μέρει συναφδὰ φθειγγομένους. οὗτος καὶ γὰρ
 B 60 ἡμῖν ἐνταῦθα τε κἀν τοῖς ἤδη εἰρημένοις σκοπὸς ὁ κυριώτατος ἦν οὐκ αὐτὰ
 καθ' αὐτὰ ἐξετάσαι ἀπλῶς τὰ ζητούμενα προβλήματα, ἀλλὰ τὴν περὶ αὐτῶν
 δόξαν τοῦ Πλάτωνος δῆλῃν τοῖς αὐτοῦ μάλιστα λόγοις ποιῆσαι καὶ ψευδῆ τὴν
 κατηγορίαν ἐλέγξει. ὁ δὲ καὶ πεποιηκότες σὺν λογίῳ θεῷ, οἷαν τε περὶ θεοῦ 5
 τοῦ πρώτου καὶ ἀνωτάτου περὶ τε τριάδος αὐτῆς δόξαν ἔσχε Πλάτων καὶ
 οἷα περὶ τῆς τῶν ὄντων ἐκ μὴ ὄντος προόδου καὶ ψυχῆς ἀθανασίας, θείας
 τε προνοίας καὶ εἰμαρμένης φρονεῖ, ἐκ τῶν αὐτοῦ λόγων σαφῶς δεδειχότες
 ἐνταῦθα τὸν δεῦτερον καταπαύσομεν λόγον, ἐν ἔτι προσθέντες οὐδενὸς τῶν
 U 86 πρότερον εἰρημένων ἤττον ὄν ἀναγκαῖον, ἵνα μὴ εἰσαῦθις πράγματα ἔχοι-10
 μεν πλειστάκις τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν λέγοντες.

Κεφ. ια' Τίνα περὶ τῶν ἀρχῶν τῶν φυσικῶν πραγμάτων Πλάτων
 ἀπεκρίνχτο.

11,1 Περὶ γὰρ τῶν φυσικῶν ἀρχῶν τὴν παράδοσιν αὐτὸν διαβάλλει, καὶ
 σφόδρα γε καταγελῶν αὐτοῦ, ὡς εἰς ἐπίπεδα τὰς τῶν φυσικῶν ἀρχὰς ἀνα-15
 λύντός τε καὶ ἀναφέροντος. ἵνα δὲ καὶ πολυμαθῆς τις ἡμῖν δόξῃ, ἐπελθὼν
 πολλῶ πόνῳ, ἃ τε Ἀριστοτέλης αὐτὸς ἐν τῷ τρίτῳ μὲν τῶν περὶ Οὐρανοῦ
 προηγουμένως, ἐπομένως δὲ καὶ ἀλλαχοῦ σαφώτατα πρὸς τὸ φαινόμενον
 ἀπαντῶν ἐπιχειρήρηκε κατὰ τῆς τοιαύτης θέσεως, ἃ τε οἱ παρὰ Λατίνοις
 αὐτοῦ Ἀριστοτέλους ἐξηγηταί, ἄνδρες σοφοί, οὐδὲν ἤττον πολλὰ καὶ καλὰ 20
 εἰρήκασι καὶ αὐτοὶ τῶν μὲν Πλάτωνος πάντῃ ἀνήκοι, Ἀριστοτέλει δὲ
 πρὸς τὸ φαινόμενον μόνον ἀπαντῶντι ἐπόμενοι, ἐπιχειρήμασί τισι καὶ αὐτὸς
 ὁμοίως, πολὺ μέντοι ἀσθενεστέροις καὶ σαθροτέροις, ἢ αὐτὸς τε Ἀριστο-
 τέλης καὶ οἱ παρὰ Λατίνοις ἐξηγηταὶ αὐτοῦ κέχρηται, τοῦ Πλάτωνος κατα-
 φέρεται. ἅπερ αὐτὸς τὸ μῆκος ἐκφεύγων τῶν λόγων ἐνταυθὶ κατὰ μέρος 25
 U 86^v ἐκθεῖναι παραιτήσομαι. ἔσται γὰρ ὁ λόγος ἀπέραντος, ὡς καὶ πρότερον
 V 76^v εἴρηται, εἰ πρὸς ἕκαστον αὐτοῦ τῶν ἐπιχειρημάτων ἡμῖν εἴη ἀπαντητέον.
 ἐροῦμεν δὲ τίνα ὅμως ἀναγκαίως, ἱκανῶς τὰ παρ' αὐτοῦ Ἀριστοτέλους κατὰ
 ταυτησί τῆς ὑποθέσεως εἰρημένα παραμυθούμενοι, οὐκ αὐτοὶ διανενοημένοι,
 ἀλλ' ἃ τοῖς Πλάτωνός τε καὶ Ἀριστοτέλους ἐξηγηταῖς, ἀνδράσι σοφοῖς, πρὸς 30
 τὴν ἀμφοῖν τοῖν φιλοσόφοιν συμφωνίαν ἐξεύρηται, ταῦτα τοῖς μὴ εἰδόσι
 B 60^v παρίστανοντες. ἔσται δὲ ταῦτα καὶ τοῖς τούτου σαθροῖς λόγοις πολὺ μᾶλλον
 ἱκανὰ εἰς διάλυσιν. τὰ μὲν οὖν τοῦ Ἀριστοτέλους κατὰ ταύτης τῆς ὑπο-
 λήψεως ἐν τῷ τρίτῳ τῶν περὶ Οὐρανοῦ εἰρημένα σαφώτατα ἐπαναλαβεῖν οὐ
 χρή, γνῶριμα πᾶσιν ὄντα καὶ μάλιστα Λατίνοις, σοφωτάτοις οὖσιν ἀνδράσι 35
 καὶ Ἀριστοτέλην πνέουσι· τὰ δὲ τουτουῖ τί δεῖ καὶ ἐγγράφειν, δυνατόν ὄν
 ἐκ τοῦ καλοῦ τούτου συγγράμματος αὐτοῦ ταῦτα λαβεῖν, καὶ ἄλλως τὸ
 U 87 μηδὲν ὄλως ὄντα τε καὶ ἐσόμενα, τὸ μὲν εἰ πρὸς τὰ Ἀριστοτέλους παρα-
 βληθεῖεν, τὸ δ' εἰ τὰ Ἀριστοτέλους μηδὲν κατὰ Πλάτωνος ὄντα δειχθεῖη;
 ἐσόμεθα δ' ἐν τούτῳ τῷ μέρει ὀλίγω τοῦ δέοντος μακρότεροι οὕτω τοῦ 40
 πράγματος ἀναγκάζοντος. ἔσται γὰρ τὰ νῦν ῥηθησόμενα, καὶ πρὸς πᾶσαν

Cap. XI. Quae sit de principiis rerum naturalium Platonis sententia.

Quod cum satis iam a me factum existimem, — dixi enim, quid Plato 11,1
de deo primo et summo senserit, quid de trinitate, quid de entium pro-
ductione, quid de anima, de providentia, de fato — superest, ut de prin-
cipiis, quae Plato ad figurarum rationem refert, respondeam. Siquidem
adversarius ex hoc maxime detegi Platonis inscitiam asseverat, quod in
figuras planas rerum naturalium elementa resolvit. Quem locum, ne minus
multa scire videretur, argumentis quibusdam, quae nescio quo dictante
accepit, urgere conatur et telis alienis armatus in certamen descendit.
10 Quippe argumenta, quibus Aristoteles adversus Platonem usus fuit, non
ad sententiam, sed ad primum quasi aspectum pro suis sumpsit. Addidit
etiam nonnulla, quae nostrae aetatis expositores Aristotelis argumentationem
secuti captiose quidem, non tamen sine artificio protulerunt. Quae omnia
non modo apte, sed etiam facile solvi posse progressus nostri operis
15 explicabit. Nam si quid ex se adversarius addidit, ne responsione quidem
dignum est, cum nihil habeat, quod ad aliquam philosophiae partem possit
referri.

Agit quidem Aristoteles semper more eorum, qui aliqua de re docent, 2
sermone artificiose scripto et optima ratione disposito. Sententias enim
20 superiorum auctorum exponit et, quam maxime potest, coarguit. Sed si
qui in opinionibus errarunt, eorum medullitus exquirens errorem explicat.
Si qui vero verba fortassis ex re alia in aliam transferrentes minus proprie
locuti videntur, eorum verba ipsa parum proprie insectatur, nec quod illi
senserunt, sed quod verbi improprietate urgeri potest, conatur refellere.
25 Quod iudicio quidem omnium doctissimorum ideo, ut supra diximus, facit,
ne quis primo aspectu sermonis arreptus sentiat, quod alienum sit a rei, de

11 πλειστάκις — λέγοντες B V M Z, τὸν τοῦ κατηγοροῦ βόρβορον τῶν λόγων ἀνακυκλώντες U | 27 χειρημάτων] U add. μάλλον εἰπεῖν φλυαριῶν | 32 τούτου] U add. τοῦ ἀνθρωπίσκου | σαθροῖς λόγοις B V λογιδίους U | 36 τουτουῖ] U add. τοῦ μέμου

ὅλως τὴν δοκοῦσαν τοῖν μεγίστοιν τούτοιν φιλοσόφωιν διχφωνίαν ἐν οἰοισ-
δήποτε δόγμασι, μέγα πρὸς τὴν ἀκριβῆ τῶν λεγομένων κατανόησιν ἐφόδιον.

- 2 Φαμέν τοίνυν τοῖς μεγάλοις ἐκείνοις φιλοσόφοις, τοῦτο μὲν Πλατω-
νικοῖς, τοῦτο δὲ Ἀριστοτελικοῖς καὶ ἀμφοῖν θαυμαστοῖς ἐπόμενοι πολλοῖς
τε οὔσι καὶ τοῦ παντός γενομένοις ἀξίοις, πρῶτα μὲν καὶ μάλιστα ὡς ὁ 5
σοφώτατος Ἀριστοτέλης τῆς τῶν ὄντων θεωρίας καὶ ἀληθείας ἐπιστήμην
τε καὶ γνῶσιν ἡμῖν ἀκριβῆ παρεδίδου, ἐπεὶ οὐχ οἱ κατασκευάζοντες
μόνον τὸ οἰονοῦν δόγμα λόγοι ἱκανῶς ὁ προτίθενται δρῶσιν, εἰ μὴ καὶ οἱ
τούναντίον λέγοντες διαλυθεῖεν, — τὸ μὲν γὰρ δόγμα αὐτὸ ἀνχιρεῖεν ἄν, ἀπορίας
U 87^v δὲ πολλάς καταλιμπάνοιεν ἀσαλεύτων μενόντων τῶν κατασκευαζόντων αὐτὸ 10
λόγων — οὔτε μὴν τοὺς ἐναντίους ἀρκεῖ λόγους διαλύσαι, εἰ μὴ καὶ τὴν θέσιν
αὐτὴν τις μὴ οὕτως ἔχειν ἰδίως ἀποδείξειε λόγοις. τί γάρ, εἰ οὔτοι μὲν
V 77 οἱ ἀνηρημένοι λόγοι σαθροί, ἄλλοι δὲ τινες ἄν εὔρεθειεν ἐρρωμενέστεροι, εἰ
μὴ αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δειχθείη ἄλλως ἔχον; ἀμφοτέρα ταῦτα ἐν
πᾶσιν ἄριστα τε καὶ τελεώτατα ποιεῖ, κατασκευάζων μὲν λόγοις ἀποδεικ- 15
τικοῖς τὸ προκείμενον, διαλύων δὲ καὶ τοὺς ἐναντίους λόγους ἐκείνοις. ἐπεὶ
δ' αὖ τῶν ἐναντίων λόγων οἱ μὲν εἰσιν ὅλως ἐναντίοι, οἱ δὲ φαινόμενοι μὲν
τοῖς πολλοῖς καὶ μὴ βάθος λόγων συνιέναι δυναμένοις, οὐκ εἰσι δὲ ἐναντίοι
B 61 οὐδὲ ἀντικείμενοι, ἄριστα ποιῶν Ἀριστοτέλης καὶ φιλανθρωπότατα καὶ τῆς
τῶν πολλῶν προνοούμενος σωτηρίας, οὐ τοῖς τῷ ὄντι ἐναντίοις ἢ ἀντικει- 20
μένοις ἀντιλέγει μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς μὴ τοιούτοις μὲν (οὔσι), δοκοῦσι δὲ
εἶναι τοιούτοις, ὡς ἂν πᾶσαν ἀμφιβολίαν ἀφέληται. τοιοῦτον οὖν τι καὶ
U 88 πρὸς τὰ Πυθαγορείων καὶ Πλάτωνος αὐτὸν πεποιηκέναι φασίν. ἐπεὶ γὰρ
ἐκεῖνοι συμβολικῶς τε καὶ εἰκονικῶς ἅμα καὶ ἀνιγματοδῶς τὰ πλείω τῶν
θειοτέρων δογμάτων παραδιδόντες καὶ τῷ μυθικῷ τε καὶ πλασματικῷ τὰ 25
βαθύτερα τῶν νοημάτων ἐπικρύπτοντες τῷ πολλῷ ὄχλῳ καὶ ἀμαθεῖ
πλάνης ἂν ἐγεγόνεισαν αἴτιοι τῇ δόξῃ τε καὶ ὑπολήψει τῇ περὶ αὐτῶν ὡς
σοφωτάτων γενομένων πρὸς τὸ τοῖς λεγομένοις πιστεύειν ἐπαγομένῳ καὶ
τὸ νοούμενον τοῦ φαινομένου μὴ διακρίνειν δυναμένῳ, φιλανθρώπως αὐτὰ
Ἀριστοτέλης ἐλέγχει καὶ τοὺς αὐτοὺς συνιέναι μὴ δυναμένους μὴ τῷ φαινο- 80
μένῳ ἀκολουθεῖν ἀσφαλίζεται. οὔτε γὰρ πιθανὸν οὔτε εὐλογον οὔτε ἄλλα
φρονεῖν αὐτόν, ἢ ὁ καθηγεμῶν ἐδόξαζεν, οὔτε παρ' ἄλλου μαθεῖν αὐτὰ ἢ
παρ' ἐκείνου, ᾧ εἴκοσιν ὄλα ἔτη τοιαύτης εὐφυΐας ἀνήρ ἐμαθῆτευσεν, οὔτε
μὴν λαθεῖν αὐτόν πιστευτέον τὰς ἀληθεῖς τε καὶ ἀκριβεστέρας τοῦ διδασ-
U 88^v κάλου περὶ τούτων ὑπολήψεις. ἀλλ' εὖ μὲν καὶ μάλα αὐτὰς ἤδει, τοῖς δὲ 85
τῷ φαινομένῳ προσκόπτουσι καὶ ἐπιπολαιότερον ἀκροωμένοις αὐτῶν παρέ-
χει τὰ φάρμακα.

Κεφ. ιβ' "Ὅτι ἢ πρὸς Παρμενίδην καὶ Μέλισσον ἀντιλογία Ἀριστοτέλους
πρὸς τὸ φαινόμενόν ἐστι.

- 12, 1 "Ὅτι δὲ ταῦτ' ἀληθῆ λέγομεν, ἐνί τινι παραδείγματι, μεγίστῳ μέντοι 40
lat. 11. 2) τῶν πάντων καὶ σαφεστάτῳ, τὸν πάντα πιστωσόμεθα λόγον, τὰ ἐν τῷ
V 77^v πρώτῳ τῶν Φυσικῶν κατὰ Μέλισσου καὶ Παρμενίδου, ταῦτ' οὐδ' εἰπεῖν καὶ

qua agitur, recta veraque ratione. Quod autem hoc vere dicamus, uno (gr. 12, 1) quodam exemplo omnium maximo atque apertissimo manifestum faciemus. Id autem est, quod primo Physicae auditionis libro Parmenidi et Melisso opponit. Etenim quae illi non ut physici, sed ut theologi de ente intellegibili ac primo principio disseruerunt, ipse, quasi de principiis, causis et de elementis naturalibus dixissent, reprehendit errasseque illos pluribus argumentis conatur ostendere. Si enim hoc in loco, ubi de summis philosophiae opinionibus agitur, sententiam Parmenidis et Melissi quamquam veram esse existimat nec ab ea opinione dissentit, tamen diversa dissimulat et, quasi non recte illi senserint, contra argumenta obtendit, profecto nemini dubium est, quin hic verbis, non sensui obiiciat, ne imperitum vulgus vocabulis haerens seduci possit ac decipi. Hunc igitur locum, si quis latius audire cupit — multos autem esse opinor, praesertim Latinos, qui cum non habeant veterum illorum opera, libenter audierint, quibusnam rationibus adducti ea de rebus propositis senserint, quae non parum absurda primo aspectu videntur — hunc, inquam, locum postea exponam, quantum satis esse iudicavero. Nunc, quod incepti, prosequar. Nemo certe existimare debet vel Aristotelem perverse aut imprudenter fecisse vel sapientissimos illos viros, qui interdum ab eo reprehenduntur, ea, de quibus arguuntur, sensisse. Nam quod ad mores Aristotelis pertinet, equidem probum illum fuisse virum existimo, quod vero ad doctrinam, sciebat quidem ille, quae saepissime a Platone praeceptore suo audierat, eaque memoria tenebat, sed auditorum adhuc imperitiorum ingenio humaniter consulens ea proponebat, ut omni ex parte tutissime erudirentur. Itaque eos, qui male Platonis verba vel intellexissent vel intellegere potuissent, coarguens Platonem ipsum reprobare videbatur.

Ceterum ut ratio, cur Plato principia rerum naturalium in figuras a planas lineasque resolverit et quomodo id Aristoteles reprehenderit, intellegatur, animadvertendum est, quod inter omnes convenit, tam Platonem quam Timaeum, qui Platone vetustior est, ignem, aërem et reliqua huiusmodi elementa pro materia secunda compositorum corporum statuisset eaque ipsa elementa resolvisset in materiam primam et formam, quod licet plane intueri tum in Timaei libro, tum in eo Platonis sermone, quem Timaeum secutus nomine eius inscripsit. Sed quoniam forma ipsa elementorum recipi in materiam non potest, nisi ipsa materia sibi indeterminate insita habeat ea, quae in generatione determinantur, ideo alii qualitatibus primis, caliditate scilicet, siccitate, humiditate, frigiditate, praecedentibus quodam modo in materia, hoc est corpore exquali, generationem fieri voluerunt. Cuius sententiae Aristoteles est addita levitate et gravitate, quae causae sunt motus simplicis ac naturalis. Natura enim motu praecipue notatur.

7 παρελίδου *scripsi* παραδιδούς *codd.* [28 ἀμαθεῖ] ἢ *add.* οἷος ὁ κατήγορος οὗτός ἐστι

Πλάτωνος περί τοῦ ἑνός καὶ τοῦ ὄντος καὶ τῆς τῶν ὄντων ἀρχῆς εἰρησθαι δοκοῦντα προχειρισάμενοι. εἰ γὰρ ἐνταῦθα, ὅπου περὶ τῶν μεγίστων φιλοσοφίας δογμάτων ὁ λόγος, δείξομεν μήτε τὰς ἀληθεῖς αὐτὸν ἠγνοηκότα περὶ τῶν προκειμένων δόξας μήτ' ἄλλα περὶ τῶν αὐτῶν παρ' ἃ ἐκεῖνοι φρονοῦντα, δοκοῦντα δὲ ὅμως ἀντιλέγειν τε καὶ ἐπιτιμᾶν ὡς μὴ εὖ τε καὶ ὀρθῶς εἰρηκόσιν, εὐδηλον ὡς οὐ πρὸς τὴν δόξαν, ἀλλὰ πρὸς τὰ λεγόμενα καὶ ἃ ἂν ὁ πολὺς ὄχλος αὐτοὺς λέγειν νομίσειεν, ἀπαντῶν εἴρηκεν ἃ εἴρηκεν.

- U 89 δυσχερανάτω δὲ μηδεὶς, εἰ παρὰ τὸ προκείμενον ἡμῖν ὁ λόγος γίνοιτο. οὐ γὰρ ἄχαρις ἔσται ὡς οἶμαι οὐδ' ἄλλοις μὲν οὐδέσιν, ἥκιστα δὲ τοῖς Λατί-
 B 61^v νοις, οὐκ ἔχουσι μὲν τὰ τῶν παλαιῶν ἐκείνων ἀνδρῶν συγγράμματα, ἠδέως 10
 δ' ἂν ἀκουσομένοις, ὅθεν ὀρμώμενοι τοιαῦτα περὶ τῶν προκειμένων ἐδόξαζον.
 (Iat. 12. 1) ἐκεῖ τοίνυν τὰς τῶν φυσικῶν ἀρχὰς οἶαί τε καὶ ὅσαι ζητῶν ὁ φιλόσοφος·
 »ἀνάγκη, φησὶν, ἢ μίαν εἶναι τὴν ἀρχὴν ἢ πλείους, καὶ εἰ μίαν, ἦτοι ἀκί-
 νητον, ὡς φησὶ Παρμενίδης καὶ Μέλισσος, ἢ κινουμένην ὡς οἱ φυσικοί«. εἰτά τινα περὶ θάτερου τῆς διαιρέσεως μέρους ἐπειπῶν, ἐπὶ θάτερον μετα- 15
 βάς, τὸ ἓν καὶ ἀκίνητον εἶναι λέγειν τὸ ὄν εἴτε τὴν ὄντων ἀρχὴν, ὃ Παρ-
 μενίδης καὶ Μέλισσος βούλονται, ἀποδοκιμάζει ὡς οὐκ ἀληθές, μήτε περὶ
 φύσεως λέγων εἶναι σκοπεῖν τὸ οὕτω τιθέναι μήτε ἔτι ἀρχὴν εἶναι, εἰ ἓν
 εἶη καὶ οὕτως ἓν ὡς ἀκίνητον. τινὸς γὰρ ἢ τινῶν τὴν ἀρχὴν εἶναι ἀρχὴν,
 συνεισφέρουσαν ἑαυτῇ δηλονότι καὶ τὰ ὧν ἔστιν ἀρχή. ὅπερ οὐκ ἂν εἶη, 20
 εἰ ἓν μόνον εἶη τὸ ἓν, ὡς ἐκεῖνοί φασι. θέσιν τε παράδοξον καὶ ἐριστικὸν
 λόγον τὸν λόγον τοῦτον εἶναι, ψευδῆ τε καὶ ἀσυλλόγιστον καὶ τὸν Παρ-
 U 89^v μενίδου καὶ τὸν Μελίσσου κατὰ τε τὴν ὕλην κατὰ τε τὸ εἶδος ἀμαρτά-
 V 78 νοντας ἄμφω φησὶν, καὶ ὅσα ἄλλα ἐκεῖ περὶ τούτων λέγει. οὐ δεῖ γὰρ
 πάντα παρεγγράφειν γνῶριμα πᾶσιν ὄντα. καὶ οὕτω μὲν ὁ φιλόσοφος 25
 ἀμαθίαν τε δοκῶν ἐκείνων ἐσχάτην καταγινώσκειν καὶ πάντη τοῖς ἐκείνων
 λόγοις καὶ διανοήμασιν ἀντιλέγειν.

- 2 Ὁ πολλοῦ γε καὶ δεῖ οὕτως ἔχειν. ὥστε οὖν τοῦτο φανερώς καὶ
 (Iat. 12. 2) διαρρήδην δειχθῆναι, ἄνωθεν τὰς τῶν εἰρημένων φιλοσόφων ἀνδρῶν δόξας
 ἐπαναληπτέον καὶ οἶα περὶ τούτων φρονοῦσι, τοῖς ἀγνοοῦσιν ἀνακαλυπτέον. 30
 εἰδέναι τοίνυν χρεῶν πάντας ὡς μὴ φυσικοὺς τοὺς εἰρημένους σοφοὺς μηδὲ
 περὶ φυσικῶν ἀρχῶν ἐνταῦθα καὶ στοιχείων διαλεχθῆναι, ἀλλὰ περὶ τοῦ
 ὄντως ὄντος καὶ τῆς νοητῆς καὶ πρώτης ἀρχῆς. καὶ ὃ φησὶ περὶ Πλά-
 τωνος Θεόφραστος τὴν πλείστην πραγματείαν περὶ τῆς πρώτης φιλο-
 σοφίας ποιῆσθαι, τοῦτο δὲ καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἐνδείκνυται ἐν αὐτοῖς 35
 τούτοις εὐθύς τοῖς λόγοις λέγων· »ἀνάγκη ἢ μίαν ἀρχὴν εἶναι ἢ πλείους,
 καὶ εἰ μίαν, ἦτοι ἀκίνητον, ὡς φησὶ Παρμενίδης καὶ Μέλισσος, ἢ κινου-
 U 90 μένην ὡς οἱ φυσικοί,« ὡς δηλαδὴ τῶν περὶ Παρμενίδην μὴ φυσικῶν ὄντων.
 B 62 καὶ αὖ μετὰ τὸν τῆς τούτων δόξης δοκοῦντα ἔλεγχον ἐπαγαγῶν· »ὅτι μὲν
 οὖν οὕτως εἶναι ἓν τὸ ὄν ἀδύνατον, δῆλον. ὡς δ' οἱ φυσικοὶ λέγουσι, δύο 40
 τρόποι εἰσίν.« πάνυ τοι εὐγνωμόνως αὐτοὺς τῶν φυσικῶν διαστέλλων ὡς οὐ
 φυσικοὺς ὄντας οὐδὲ περὶ φύσεως καὶ φυσικῶν ἀρχῶν καὶ στοιχείων, ἀλλὰ
 περὶ τῶν ὑπερφυῶν τε καὶ θείων καὶ νοητῶν σκοπουμένους. κἂν τοῖς Μετά

Alii, quorum princeps est Democritus, ut Theophrastus in libro de 4
 Naturalibus tradit, spretis iis, qui caliditatem, frigiditatem reliquaque huius- (gr. 13, 2)
 modi principia ponebant, individua corpuscula, quae ipsi atomos vocant,
 pro primis causis statuere. Pythagorei vero, Timaeus et Plato figuras
 5 planas excogitarunt, videlicet quae simul et quantitatis et qualitatis rationem
 suggererent. Cum enim auctores illi qualitatum primarum causam, quare
 ignis calefaceret, aqua frigefaceret, nullam redderent, nisi quod alterum
 calidum, alterum frigidum esset, nec quicquam ulterius quaererent, haec
 scilicet pro primis causis accipientes, Pythagorei exquisitius haec tractari
 10 censuerunt, si qualitatum quoque huiusmodi causas investigarent. Itaque
 ulterius resolventes ad planas demum figuras devenerunt easque causas
 esse priores caliditatis frigiditatisve dixere. Quae enim discernere ac dividere
 possent, haec sensu caloris, quae vero constringere ac condensare, haec
 frigoris sensu efficere posse crediderunt. Figura autem etsi qualitas est,
 15 tamen ante qualitatem intellegi potest, utpote quae de genere quantitatis
 deducta est. Omne enim corpus, priusquam quale sit, quantum est figuratum.
 Itaque materia prima per se incorporea est. Secundum autem subiectum
 corpus exquale per se est, sed figuris varie formatum, quod a corpore
 mathematico differt, quatenus ipsum materiale est tangique potest, cum
 20 scilicet corpulentia sua quamquam non caliditate aut frigiditate tactui
 obnoxium sit.

Hoc igitur secundo subiecto varie figurato suggeri quattuor elemen- 5
 torum principia volunt, scilicet pyramide ignis, octaëdro aëris, icosaëdro (gr. 13, 3)
 aquae, cubo terrae atque ex huiusmodi figurarum differentiis ceteras omnes
 25 sive virtutes sive potentias sequi et vicissim mutationes et generationes,
 utputa, quod ex pauxillo aquae multum aëris generetur, causam reddunt,
 quod, cum aquae figurae sint plures, — icosaëdris enim complentur, quoties
 discernuntur — multa necesse est octaëdra constitui proindeque multum
 aëris, qui ex octaëdris constat, conflari oportet. Rarefactioni enim et
 30 condensationi, quae potentiae incorporeae sunt, causam tribuere auctoris
 deminutionisve non probant, quandoquidem non posse fieri existimant, ut
 potentia incorporea superveniente vel augeri vel deminui ipsa corpora possint.
 Dividi etiam posse negant. Divisionem enim fieri per figuram ignis, qui
 dividit, non autem potentia incorporea existimant. Negant quoque fieri
 35 posse, ut frigidae qualitatis additione gravior corpulentia fiat. Quod enim
 grave est, quantum, non quale esse opinantur. Itaque aequalitate et in-
 aequalitate censent esse dividendum.

Quem ad modum igitur Aristoteles corpus exquale, quod qualitatibus 6
 subiaceat, primum fieri ex materia et forma finitumque esse statuat, pro- (gr. 13, 4)
 40 fecto, ut figuram quoque idem habere concedat, nec figuram

18 Arist. Phys. α 2. 184 b, 15—17. | 17 cf. Arist. Phys. α 2. 184 b — 185 a. |
 36 Arist. Phys. α 2. 184 b, 15—17. | 39 Arist. Phys. α 3. 187 a, 10—12. | 48 cf. Arist.
 Metaph. α 4. 984 b—α 5. 986 b.

τὰ φυσικά οὐχ οὕτως αὐτοὺς καὶ τῶν μαινομένων χειρόνως διακεῖσθαι φησιν, ὡς μὴ νομίζειν τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ εἶναι διάφορα. καὶ τῷ περὶ Γενέσεως καὶ Φθορᾶς αὐτὸς τε καὶ οἱ αὐτοῦ ὑπομνηματισταὶ φασιν τὸν Παρμενίδην ἐν μὲν τοῖς πρὸς Δόξαν οὕτως αὐτοῦ καλουμένοις συγγράμμασιν, ἐν οἷς περὶ τῶν αἰσθητῶν τε καὶ δοξαστῶν ὁ λόγος αὐτῷ, πῦρ καὶ γῆν 6 τὴν ἀρχὴν λέγειν εἶναι τῶν πάντων, ἐν δὲ ταῖς πρὸς Ἀλήθειαν ἦτοι περὶ V 78^v τῶν νοητῶν τε καὶ θείων, ἐν οἷς μόνοις ἢ ὄντως ἀλήθεια λόγοις, ἐν εἶναι τὸ πᾶν. καὶ ἀλλαχοῦ τὸ βάλδος τῆς Παρμενίδου σοφίας Ἀριστοτέλης ὑπονοῶν· »Παρμενίδης δὴ, φησὶν, εἰσὶν ἐκεῖ που βλέπειν«, ὡς ἂν εἰ λέγων ὡς ἀλλαχοῦ ποι· »βλέπων ταῦτά φησιν.« οὐ γὰρ οὕτως ἀμαθεῖς αὐτοὺς ᾔετο, 10 ὡς νομίζειν ἀγνοεῖν τὸ ἐν ταῖς οὐσί πληθὺς ἢ τοῦτο γοῦν, εἰ δύο πόδας U 90^v εἶχον.

3 Τοιοῦτοι δὲ ὄντες ἄνδρες, ἦν περὶ τῶν νοητῶν τε καὶ θείων καὶ τῆς (lat. 12, 3) πρώτης ἀρχῆς καὶ τοῦ ὄντως ὄντος ἔσχον δόξαν, διὰ τούτων σοφώτατα παρεδίδουν, ἐν τῷ ὄν καὶ ἀκίνητον καὶ ἀπειρον καὶ ὅσα τοιαῦτα λέγοντες, 15 Ξενοφάνει διδασκάλῳ γενομένῳ τοῦ Παρμενίδου καὶ ἄλλοις ἀρχαιότεροις ἀκολουθοῦντες, πλὴν ὁ μὲν Ξενοφάνης καὶ Παρμενίδης ἐν καὶ πεπερασμένον αὐτὸ ἔλεγον. ἀνάγκη γὰρ εἶναι τοῦ πλήθους προὑπάρχειν τὸ ἐν καὶ τὸ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ὄρου καὶ πράγματος αἴτιον κατὰ τὸ πέρασ μᾶλλον ἢ κατὰ τὴν ἀπειρίαν ἀφορίζεσθαι, τὸ τε πάντη τέλειον καὶ τὸ οἰκεῖον 20 ἀπειρηφὸς τέλος πεπερασμένον εἶναι, μᾶλλον δὲ τέλος τῶν πάντων ὡς καὶ ἀρχὴν τὸ αὐτὸ ὄν ἐκείνων. τὸ γὰρ ἀτελές τε καὶ ἐνδεές οὕτω πέρασ εἰληφέναι. ἀλλὰ Ξενοφάνης μὲν πρὸς τὸ πάντων αἴτιον εἶναι καὶ πάντων ὑπερανέχον ἀπιδῶν καὶ κινήσεως αὐτὸ καὶ ἡρεμίας καὶ πάσης ὅλως ἀντιστοιχίας ἐπέκεινα τρίτησιν. ὁ καὶ Πλάτων ἐν τῇ πρώτῃ ὑποθέσει τοῦ Παρ- 25 μενίδου ποιεῖ. ὁ δὲ Παρμενίδης τὸ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον αὐτοῦ B 62^v καὶ πάσης μεταβολῆς, τάχα δὲ καὶ ἐνεργείας καὶ δυνάμεως ἐπέκεινα θεασάμενος ἀκίνητον αὐτὸ ἀνυμνεῖ, ἐν καὶ πεπερασμένον καὶ ἀκίνητον αὐτὸ U 91 λέγων. Μέλισσος δὲ διὰ τὸ ἀνέκλειπτον τῆς οὐσίας καὶ τὸ ἀπειρον τῆς δυνάμεως ἀπειρον αὐτὸ ἀπεφήνατο, ὡσπερ καὶ ἀγέννητον, ἐν ἀκίνητον καὶ 80 ἀπειρον αὐτὸ δοξάζων. οὐχὶ καὶ αὐτοὶ δήπου ἀλλήλοισι ἐναντιούμενοι, ἀλλὰ διαφόροις περὶ τῶν αὐτῶν θεωρίαις καὶ ὁνόματα ἀποδιδόντες διάφορα, ταῖς V 79 περὶ αὐτῶν συμφωνοῦντες ἐννοίαις; ἀκουσον δὲ καὶ τῶν αὐτοῦ Μελίσσου λόγων, οἷς τὸ ἀπειρον τοῦ ἐνὸς ὄντος ἀποδείκνυσι, ἢ ἀγέννητόν ἐστι, καὶ ἀπειρον αὐτὸ λέγων. φησὶ γάρ· »ὅτε τοίνυν οὐκ ἐγένετο, ἐστι τε καὶ αἰεί 85 ἦν καὶ ἔσται. καὶ ἀρχὴν οὐκ ἔχει οὐδὲ τελευτήν. ἀλλ' ἀπειρόν ἐστιν. εἰ μὲν γὰρ ἐγένετο, ἀρχὴν ἂν εἶχεν --- ἤρξατο γὰρ ἂν πικτε γινόμενον --- καὶ τελευτήν· ἐτελεύτησε γὰρ ἂν. ὅτε δὲ μὴ ἤρξατο μηδὲ ἐτελεύτησεν αἰεί τε ἦν, οὐκ ἔχει ἀρχὴν οὐδὲ τελευτήν,« »ἀλλὰ ἀπειρόν ἐστιν.« οὕτω μὲν οὖν εἰς τὰ κατὰ χρόνον ἀναρχον καὶ ἀτελεύτητον καὶ αἰεί ὄν ὁ Μέλισσος ἀπιδῶν 40 ἀπειρον ἀπεφήνατο.

4 Ὡς δὲ καὶ Παρμενίδης πεπερασμένον αὐτὸ κατὰ τὴν προειρημένην (lat. 12, 4) ἐννοίαν λέγων, κατὰ γε ταύτην τὴν τοῦ Μελίσσου, καὶ αὐτὸς ἀπειρον αὐτὸ

praecedere, qualitates sequi neget, sic Pythagorei, cum principia qualitatum quaerent, ad figuras postremo devenerunt, non tamen figuras mathematicas, quae longitudinem dumtaxat et latitudinem haberent, — his enim opponi illa merito possent, quae ab Aristotele dicta sunt — sed naturales
 5 figuras, quae cum longitudine et latitudine altitudinem etiam sive profunditatem haberent et primae constitui in rebus naturalibus possent. Quod ita opinari se plane ostendunt, cum materiales dicunt figuras. Quocirca, cum primo de materia docent, figurarum eam formulis et numeris aiunt, quod Timaeus in eo, quem supra diximus libro, his verbis expressit:
 10 »Principium eorum, quae generantur, est materia ut subiectum, forma ut ratio. Ex quibus corpora simplicia orta sunt, terra, aqua, aër, ignis, quorum generatio talis est. Corpus omne ex planis est, plana ex triangulis, quorum alius rectangulus est, alius aequicruris, alius semiquadrangulus.« Cumque reliquas enumerasset triangulorum differentias, quattuor ex his supradictas
 15 figuras constituit, quas elementis quattuor tribuit.

Hanc igitur opinionem nihil ex iis, quae Aristoteles obiicit, infringere
 potest. Neque enim ex his partem lineae non esse lineam sequitur neque
 lineam ex punctis constitui aut magnitudinem non esse in infinitum
 divisibilem nec reliqua, quae ex mathematica ratione obiici possent. Nec
 20 vero impossibilia illa, quae sequi corpora naturalia dicit, ex linearum individuarum positione sequuntur. Non enim lineae ex punctis constituuntur, ut in puncta dividi possint, neque motus a corporibus tollitur, neque gravitas aut levitas aut ullae omnino passiones huiusmodi a rebus naturalibus hac ratione removentur. Multo quoque minus sequitur quicquam ex iis, quae
 25 adversarius effudit. Magni profecto momenti essent obiecta Aristotelis, si illi mathematicas figuras statuissent. Verum quoniam non mathematicas, sed naturales esse voluerunt, argumenta illa non tam sensum coarguunt, quam verbis illudunt. Ratio igitur, quam ob rem Plato pro qualitatum principiiis figurarum quantitatem statuerit, satis hinc manifesta est.

80 Licet tamen etiam aliter hanc opinionem tueri, quod videlicet nec Pythagorei nec Plato principia rerum naturalium huiusmodi triangulos
 tamquam rem certam posuerint. Sed quem ad modum astrologi, cum causam quaerent inaequabilis motus caelestium corporum, qui scilicet aequabili, certo et ordinato eorum motui contrarius est, alii excentricos, alii epicyclos,
 85 alii revolventes sphaeras introduxerunt, non quod varietas ista in caelo sit, sed quia principiiis huiusmodi positae servari possunt ea, quae praeter rationem videbantur accidere, cum tamen omnia caelestia corpora orbe suo et aequabiliter moveantur, sic illi cum generationis rationem nullo

88 γὰρ ἄν] *Diels add.* ποτε γινόμενον | μηδὲ] μήτε *Diels* | ἀεὶ τε ἦν] *Diels add.* καὶ ἔσται | 47 μονογενὲς] *Diels add.* τε

2 cf. Arist. Περὶ Γεν. καὶ Φθορ. α 3. 318 b. | 9 cf. Arist. Metaph. α 5. 986 b. 27 sq. | 85 Meliss. fragm. 2, 2 (*Diels, Die Fragm. d. Vorsokr. 2. Aufl.*) I. 186.

τίθεται, καὶ οὐκ ἄπειρον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀγένητον καὶ ἀνώλεθρον, ἄκουσον κάκεινου τοῖς αὐτοῖς σχεδὸν τῷ Μελίσσῳ ῥήμασι λέγοντος·

»ὡς ἀγένητον ἔὸν καὶ ἀνώλεθρόν ἐστιν

οὐλον, μουνογενές τε καὶ ἀτρεμές ἢ δ' ἀτέλεστον.

οὐδέ ποτ' ἦν οὐδ' ἔσται, ἐπεὶ νῦν ἐστὶν ὁμοῦ πᾶν,

ἔν, συνεχές· τίνα γὰρ γένναν διζήσασαι αὐτοῦ;

πῆ πόθεν αὐξήθεν; οὐτ' ἐκ μὴ ἔόντος ἐάσσω

φάσθαι σε οὐδὲ νοεῖν· οὐ γὰρ φατὸν οὐδὲ νοητὸν

ἔστιν, ὅπως οὐκ ἔστιν. τί δ' ἂν μιν καὶ χρέας ὤρσεν

ὑστερον ἢ πρόσθεν, τοῦ μηδενὸς ἀρξάμενον, φῦν;

οὕτως ἢ πάνπαν πέλεναι χρεῶν ἐστὶν ἢ οὐχί.

οὐδέ ποτ' ἐκ γε μὴ ἔόντος ἐφήσει πίστιος ἰσχύς

γίνεσθαι τι παρ' αὐτό. τοῦ εἵνεκεν οὔτε γενέσθαι

οὐτ' ὀλλυσθαι ἀνῆκε δίκη χαλάσασα πέδησιν.»

καὶ οὕτω μὲν ἀγένητον τὸ ὄν καὶ ἀναλλοίωτον καὶ ἀνώλεθρον. οὐ μὴν ἄλλὰ καὶ ἄπειρον αὐτὸ τίθεται. τὴν δ' αὐτὴν τοῦ πέρατος ἔννοιαν διὰ τούτων δηλαῖ τῶν ἐπῶν·

B 63

»ταυτόν τε ὄν ἐν ταύτῳ γε μένον, καὶ ἑαυτὸ τε κεῖται

οὕτως ἔμπεδον αὔθι μένει· κρατερὴ γὰρ Ἀνάγκη

πέρατος ἐν δεσμοῖσιν ἔχει, τό μιν ἀμφὶς ἔέργει.

οὔνεκεν οὐκ ἀτελεύτητόν γ' ἔὸν θέμις εἶναι.

ἔστι γὰρ οὐκ ἐπιδεές. μὴ ἔὸν γὰρ ἂν παντός ἐδεῖτο.»

V 79^v εἰ γὰρ ὄν ἐστὶ καὶ οὐχί μὴ ὄν, ἀνευδεές ἐστὶν. ἀνευδεές δὲ ὄν τέλειόν ἐστι. τέλειον δὲ ὄν ἔχει τέλος καὶ οὐκ ἐστὶν ἀτελεύτητον. τέλος δὲ ἔχον, πέρασ ἔχει καὶ ὄρον. οὕτως μὲν οἷν οὐδεμία κατὰ τὰς ἐννοίας τῶν ἀνδρῶν τούτων γέγονεν ἐναντίωσις, ἐν οἷς περὶ τῶν αὐτῶν λέγουσι.

Καὶ αὐτόθεν μὲν οὖν δῆλον περὶ τοῦ νοητοῦ ὄντος καὶ τοῦ κυρίως ὄντος τὰ προειρημένα λέγειν τοὺς ἀνδρας, οὐ περὶ αἰσθητῶν τινων καὶ

U 92 φυσικῶν ἀρχῶν καὶ στοιχείων. ἵνα δὲ καὶ σαφέστερον γένηται, ἴδωμεν οἷα μετὰ τὰ προειρημένα ἐπάγει. περὶ γὰρ τῶν νοητῶν οὕτως εἰπὼν ἐπὶ τὰς φυσικὰς ἀρχὰς μεταβαίνει, λέγων·

»ἐν τῷ σοι παύσω πιστὸν λόγον ἢ δὲ νόημα.

ἀμφὶς ἀληθείης· δόξας δ' ἀπὸ τοῦδε βροτείας

μάνθανε κόσμον ἐμῶν ἐπέων ἀπατηλὸν ἀκούων»,

ἀλήθειαν μὲν καὶ πιστὸν λόγον καὶ νόημα τοὺς περὶ τῶν νοητῶν καὶ ἀληθῶς ὄντων, δόξας δὲ βροτείας καὶ ἀπατηλοὺς λόγους τοὺς περὶ τῶν φυσικῶν λόγους καλῶν, οὐχ ὡς ἀπάτην ἢ μὴ καὶ αὐτοῦ δόξαν ὄντας, ἀλλ' ὡς περὶ αἰσθητῶν, οὐ κυρίως ὄντων οὐδὲ νοητῶν, ἀλλὰ δοξαστῶν καὶ πολὺ τὸ ῥευστόν τε καὶ μὴ ὄν ἐν ἑαυτοῖς ἐχόντων καὶ ἀπὸ τῆς νοητῆς ἀληθείας εἰς τὸ φαινόμενον καὶ δοκοῦν αἰσθητὸν δηλαδὴ ἐκπεπτωκότων πραγματευο- μένους. ὡς καὶ Πλάτων ἐκεῖνα μὲν ὄντα αἰεὶ καὶ μηδέποτε γινόμενα, νῶν τε μετὰ λόγου γινωσκόμενα μόνω, ταῦτα δὲ γινόμενα μὲν αἰεὶ, ὄντα δ' οὐδέποτε, δόξῃ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου περιληπτὰ ἐν Τιμαίῳ καλεῖ.

modo servari posse existimarent, nisi quantitas aliquo modo prior consideraretur et, quoniam indeterminata esset, ad figurarum rationem simplicium et similitudine proportioneque cohaerentium aptius referretur, idcirco figuras ita pro principiis simplicioribus posuerunt, ut eiusmodi quantitas sub
5 notitiam suae qualitatis, quae certa figura est, caderet et, quamquam non ita esset, quasi tamen ita esset, intellexeretur.

Cuius rei ut clarius veritas elucescat, videte, quid Plato ipse, postquam figuras pro principiis statuerat, loquatur et quomodo eam positionem (gr. 13, 7) non satis certam probandamque existimet. »Sed si quis, inquit, aptius
10 excogitare quicquam potest ad eorum constitutionem, illum ego non ut hostem odero, sed ut amicissimum amplectar.« Et ante haec: »Principium ignis, inquit, et corporum ceterorum ponimus, quem ad modum suadere nobis probabilior ratio videtur. Principium autem principiorum deus norit et homo, qui deo carissimus est.« Simile quiddam ab Aristotele de huius-
15 modi rerum dubitatione in secundo libro de Caelo dici videtur. Cum enim causam indagaret, cur non ea, quae longius a prima sphaera sunt, paucioribus motibus moveantur: »Veneratione, inquit, potius dignum quam reum temeritatis hunc animum arbitrari oportet, si quis philosophandi disciplinam sitiens exiguas etiam facultates libenter haurit in iis rebus in-
20 vestigandis, quarum dubitatione maxime teneatur. Itemque exquirendum amplius de his est, quamquam parum certi habemus, unde exordiamur, tamquam remoti sumus ab eventis, quae ipsis accidunt.«

Non ita sane audaces ac temerarii doctissimi illi viri fuere, ut se 10 rerum omnium causas compertas habere existimarent. Sed quae perfecte (gr. 13, 8),
25 noverant, demonstrabant, de quibus vero ambigebant, ea quanto magis poterant, probabili ratione tractabant, nec pudebat eos fateri non omnia naturae secreta potuisse comprehendere. Sic igitur Pythagorei et Plato in exquirendis naturae principiis ulterius, quam elementorum sumerent qualitates, comperire simplicius aliquid conati sunt, et quod compererunt,
80 tamdiu servandum censuere, donec melius aliquid occurreret. Quem morem doctissimi omnes et vetustiores et iuniores servavere. Adversarius autem viros doctissimos reprehendit, damnat, maledictis contumeliisque insequitur, quasi ipse norit, quae illi nesciverunt, et liceat, in quem velit, pectoris sui virus evomere.

10 φῦν sec. Diels φῦέν codd. | 18 ὄν] Diels om. | 19 οὕτως] χούτως Diels | 22 ἐπι-
δευές Diels | μὴ Diels delendum censet | γὰρ ἄν] δ' ἄν Diels

8 Parmenides Περὶ Φύσεως fragm. 8, 3-14. (Diels, Die Fragm. d. Vorsokr.)
I. 154. | 18 Parmenides l. c. fragm. 8, 29-33. | 82 Parmenides l. c. fragm. 8, 50-52. |
48 cf. Plat. Tim. 28 a.